

Становище на проф. д. н. к. Иван Еленков по дисертационния труд на Вера Стойчева Млечевска, „Художествени практики след 1989 г. като реакция на културната политика на България”, представен за присъждане на образователната и научната степен „Доктор” в професионално направление „Изкуствознание и изобразителни изкуства“, научна специалност 8.1.

Като същинско изкуствоведско изследване, трудът се доказва най-напред чрез избраната тема – интересна, значима, но непроучена; тема, по която липсват системни, с установена научна методология, разработки, рационално дистанцирани от текущото хроникаране на художествени събития; тема, която наред с откриването и систематизацията на насъщните за нея точни факти от минало и сегашно време, изисква отстранена трезва позиция в преценките, както и опровергаване на ред общоприети нагласи и общностно-колегиални симпатии, спрямо художествените реакции към културната политика у нас. От тук, от избора на темата, виждам да водят началото си и двете основни равнища на аналитичната критика, осъществена от Млечевска – критика собствено към институциите за култура, от една страна, и същевременно – изкуствоведска критика към художествените практики като реакция към културната политика в света и у нас след 1989 г. По тях се разгръща и изследователският процес към постигане основните цели на дисертацията: „...да изследва художествени практики на художници от България, които са критични към съществуващите структури; държавни и частни институции и техните агенти, ангажирани в политиките на управление...” (с. 9), както и да отговори на „...изначалния въпрос: дали институционалната критика представлява специфичен (художествен) жанр, който се неутрализира в парадигмални и формални повторения или пък успява да удържи своя критичен потенциал и как това се случва...” (с. 5). Извършената реконструктивна работа и изпълненият аналитичен разбор показва

обсъжданото произведение като определен успех и представя убедително неговата авторка като изградена изкуствоведка.

Като стойностно постижение трудът се открива и чрез отношението си към източниците, въввлечени в него – приведените документи, периодични издания, включените отделно визуални свидетелства и проведените самостоятелно с пряка насоченост към темата ценни интервюта, допълват значимостта на работата и поставят въпроса за нейното бъдещо публикуване. Библиографски дисертацията обхваща отнасящите се към нея предходни изучавания с пределна изчерпателност.

Нейната структура е резултат на задълбоченото познаване и схващане на Млечевска, както на значението на художествените реакции спрямо културната политика като културно явление само по себе си, така и на тяхното място в политическия, социалния, и в частност – в художествения контекст на съвременността. Ответна на мащаба на поставената научна задача структурата на труда е изградена от четири глави, разделени на съответни по-малки вътрешни дялове, стигащи дълбочина при разглеждането на отделните процеси, конкретни практики, събития и художествени обекти. Всички структурни части са обособени съобразно разбиранията на дисертантката за развитието на изследвания феномен през времето в контекста на промените в идеологическите тежнения, пропагандните способности и политическите средства на управлението, трансформациите на институционалните структури и мрежи, промените на техните социални функции и съответстващите на всичко това промени в похватите и репертоара на критиката на институциите за култура с художествени средства. В това се открояват приносните моменти на изследването като в определени случаи и то самото стига положение да бъде един вид обоснована критика на институциите и институционалните режими на културната политика (особено ярко подчертано спрямо случая с т. нар. „Културен институт“ към Министерството на външните работи, с. 193

и сл.). По този начин постигнатата от авторката цялостна картина в изследването представлява многопланова и точно нюансирана реконструкция с обстоятелен анализ на миналото и съвременното състояние на културната политика, на институциите за култура и на художествените реакции към тях.

Към своето становище бих добавил още и добрите си впечатления от самопреценката на дисертантката за собствените ѝ приноси. Вера Млечевска аргументира действително направеното от нея с ясно разбиране на стойността му и с убедителни доводи обосновава очертаната от нея нова изследователска перспектива. Авторефератът може да бъде приет като представителен за нейния труд – издържан в стилистиката на изложението от основното произведение, той сема в концентриран вид и дава точна представа за широката източникова основа на изследването и аналитичните техники, проведени в него, точна представа за дълбочината и значимостта на крайните изводи.

Дисертационният труд е несъмнено постижение, изследване с конкретни приноси, отварящо занапред и пътища за множество важни по-нататъшни разработки на авторката по тази важна проблематика; затова и с пълна убеденост със завършващите становището ми думи, призовавам уважаемото Научно жури да гласува без колебание с “ДА” за присъждането на Вера Млечевска образователната и научна степен “Доктор”.

20 септември 2018 г.

София

проф. д. н. к. Иван Еленков

